Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių JAV
AKTUALIOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ
2025 m. vasario mėn.

Bendra ekonominė informacija	
BVP. Patikslintais duomenimis, JAV ekonomika 2024 m. IV ketv. augo 2,3 proc., daugiausia dėl metų pabaigos vartotojų išlaidų šuolio. Palyginimui, 2024 m. III ketv. augimas siekė 3,1 proc. Per visus 2024 m. JAV BVP augo 2,8 proc., 2023 m. – 2,9 proc. 2025 m. perspektyva lieka neaiški dėl prezidento D. Trumpo muitų politikos, federalinės darbo jėgos mažinimo ir masinių deportacijų. **Infliacija ir palūkanų normos.** 2025 m. sausį metinė infliacija JAV išaugo iki 3 proc., palyginti su 2,9 proc. 2024 m. gruodį. Šį augimą lėmė didesnės būsto, maisto ir benzino kainos. Pagrindinė infliacija, neįskaičiuojant maisto ir energijos kainų, taip pat padidėjo iki 3,3 proc. Šie pokyčiai paskatino spekuliacijas, kad Federalinis rezervas (FED) gali atidėti laukiamą palūkanų normų mažinimą, siekiant suvaldyti užsitęsusią infliaciją. Rinkos analitikai prognozuoja galimą palūkanų normų mažinimą birželį, jei infliacijos tendencijos išliks palankios, tačiau tikimybė, kad tai gali įvykti anksčiau, yra mažai tikėtina. **Darbo rinka.** 2025 m. vasario mėn. duomenimis, JAV darbo rinka išlieka stabili – sausį buvo sukurta 143 tūkst. naujų darbo vietų, šiek tiek mažiau nei prognozuoti 170 tūkst. Palyginimui, 2024 m. gruodžio mėn. buvo sukurta 307 000, lapkričio mėn. 261 000 naujų darbo vietų. Sausio mėn. nedarbo lygis sumažėjo iki 4,0 proc., indikuodamas stiprią darbo rinką. Daugiausia darbo vietų atsirado sveikatos priežiūros (+61 tūkst.), mažmeninės prekybos (+34 tūkst.) ir vyriausybiniame sektoriuje (+32 tūkst.), kurie kartu sudarė 89 proc. viso sausio mėnesio užimtumo augimo. Vis dėlto, darbo rinkai kyla iššūkių, įskaitant neseniai įvykusius federalinio sektoriaus darbo vietų mažinimus ir naujų muitų poveikį, kuris ateityje gali turėti įtakos užimtumo tendencijoms.	PBS Federal Reserve Chicago Tribune
Atleidimai. Vykdant JAV Vyriausybės efektyvumo departamento darbo jėgos optimizavimo iniciatyvą jau atleista tūkstančiai bandomojo laikotarpio darbuotojų, planuojami masiniai valstybės tarnybos pareigūnų atleidimai - aplinkos apsaugos agentūrai nurodyta sumažinti savo personalą 65 proc. Naujoji vartotojų finansų apsaugos biuro vadovybė planuoja atleisti beveik visus 1700 darbuotojų, paliekant tik 5. Ši valstybinė institucija buvo sukurta siekiant informuoti vartotojus finansų klausimais ir apsaugoti juos nuo galimų bankų ir kitų finansinių institucijų piktnaudžiavimo.	AP News CNBC
Mažmeninė prekyba sausio mėnesį, palyginti su praėjusiu mėnesiu, sumažėjo 0,9%. Tai daug didesnis nuosmukis, nei tikėjosi ekonomistai. Mažmeninės prekybos mažėjimas rodo, kad ekonomika, nors ir toliau plečiasi, pirmuosius tris šių metų mėnesius augs lėčiau. Paskutinį praėjusių metų ketvirtį fiksuotas 2,3 proc. augimas. Praėjusį mėnesį automobilių pardavimai smuko 2,8%. Įdarbinimas ir atlyginimų augimas buvo pastovus, o tai rodo, kad ekonomika vis dar auga.	Chicago Tribune
Reguliavimas. JAV technologijų bendrovių parama D. Trumpui pradėjo atsipirkti, nes jo administracija išleido direktyvas, švelninančias reguliavimą ir nutraukiančias iškeltas bylas dėl reguliavimo pažeidimų. Naudos iš to tikisi gauti kriptovaliutų, dirbtinio intelekto ir socialinių tinklų bendrovės, daugelis kurių parėmė Trumpo rinkimų kampaniją finansinėmis aukomis. Šių pokyčių centre yra Elonas Muskas, kurio įmonės, įskaitant „SpaceX“ ir didžiausią JAV kriptovaliutų biržą, sulaukė administracijos sprendimų nutraukti teisminius ginčus. Be to, Baltieji rūmai paskelbė apie dereguliacinę iniciatyvą, kuria siekiama sumažinti reguliavimo apribojimus technologijų sektoriuje, dar labiau sustiprinant Musko įtaką.	The Guardian
Muitai. 2025 m. kovo 4 d. prezidentas Donaldas Trumpas įvedė naujus muitus importui iš Kanados, Meksikos ir Kinijos, motyvuodamas tuo, kad reikia kovoti su narkotikų kontrabanda ir nelegalia imigracija. Šios priemonės apima 25 % muitą daugumai prekių iš Kanados ir Meksikos, su mažesniu – 10 % tarifu Kanados energetikos ištekliams, o Kinijos importui tarifai padidinti nuo	White House MarketWatch NY Post

10 % iki 20 %. Šie veiksmai sulaukė greito atsako – Kanada paskelbė apie atsakomąsias muitų priemones, kurios paveiks 20 milijardų dolerių vertės JAV importą, o Kinija įvedė muitus pagrindiniams JAV žemės ūkio produktams, įskaitant vištieną, kiaulieną, soją ir jautieną. Analitikai perspėja, kad šie muitai gali sumažinti JAV BVP 0,3 % ir paskatinti infliaciją, ypač automobilių ir maisto sektoriuose. Didėjant įtampai, pasaulio ekonominė bendruomenė atidžiai stebi, kaip šios politikos priemonės paveiks prekybinius santykius ir ekonominį stabilumą. Tą pačią dieną komercijos sekretorius H. Lutnickas užsiminė, kad prezidentas Trumpas gali eiti į kompromisą ir muito mokesčius sumažinti.	The Hill

Technologijos, inovacijos, mokslas	
Dirbtinis intelektas. Kalifornijos valstybinis universitetas (California State University - CSU) paskelbė iniciatyvą, kuria siekiama tapti pirmąja ir didžiausia dirbtinio intelekto (DI) palaikoma universitetų sistema JAV. Nemokami DI įrankiai ir mokymai bus prieinami visiems studentams (460 tūkst.), dėstytojams ir darbuotojams (63 tūkst.) 23 CSU miesteliuose. Pramonės lyderiai šią iniciatyvą pavadino aukštojo mokslo pavyzdžiu. Technologijų bendrovės - „Microsoft“, „Meta“, „Nvidia“, „OpenAI“, „Intel“, „LinkedIn“, „Amazon Web Services“ ir „Alphabet“ - kartu su akademikais dalyvaus patariamojoje taryboje, kuri padės nustatyti, kokių dirbtinio intelekto įgūdžių reikia Kalifornijos darbo jėgai. Industrijos partneriai taip pat organizuos stažuotes ir praktiką, kad studentai įgytų realios dirbtinio intelekto patirties darbe.	CalState
„Microsoft“ pristatė „Majorana 1“ - pirmąjį pasaulyje kvantinį lustą su nauja topologinio branduolio architektūra, kuris, kaip tikimasi, leis sukurti kvantinius kompiuterius ir atvers kelią kurti kvantines sistemas, galinčias spręsti sudėtingiausias pramonės ir visuomenės problemas (nuo akumuliatorių, vaistų iki dirbtinio intelekto, kt.).	Microsoft
„Apple” bendrovė pranešė, kad per ateinančius ketverius metus JAV investuos daugiau nei 500 mlrd. dolerių bei planuoja įdarbinti apie 20 000 žmonių, iš kurių didžioji dauguma dirbs mokslinių tyrimų ir plėtros, silicio inžinerijos, programinės įrangos kūrimo, dirbtinio intelekto ir mašininio mokymosi srityse. Darbuotojų komandos ir gamyklos bus plečiamos Kalifornijoje, Arizonoje, Nevadoje, Oregone, Vašingtone bei kitose valstijose.	Apple
„OpenAI“ direktorių valdyba atmetė E. Musko ir investuotojų konsorciumo 97,4 mlrd. JAV dolerių vertės pasiūlymą perimti šios dirbtinio intelekto bendrovės kontrolę, „nes tai neatitinka „OpenAI“ misijos, kuria siekiama sukurti dirbtinį intelektą, naudingą visai žmonijai. Dar praėjusiais metais „OpenAI“ CEO S. Altmanas parengė planą, pagal kurį ši ne pelno siekianti organizacija turėtų perduoti bendrovės kontrolę „OpenAI“ investuotojams, įskaitant „Micosoft“. Be bandymo perimti „OpenAI“ kontrolę, E. Muskas taip pat telkia finansavimą „xAI“ startuoliui, kuriančiam botą „Grok“. Šiuo metu deramasi dėl naujo šio startuolio finansavimo etapo, kuris galėtų ją įvertinti iki 75 mlrd. USD. „xAI“ vertė sparčiai kyla, nes praėjusių metų gruodį jis buvo surinkęs 6 mlrd. USD, o vos per du šių metų mėnesius vertė pakilo iki 40 mlrd. USD. Kompanijos finansavime dalyvauja BlackRock, Fidelity, Sequoia Capital ir kiti investuotojai.	NY Times
Auksas. D. Trumpo muitų planai paskatino kai kuriuos didžiausius JAV ir Didžiosios Britanijos bankus komerciniais skrydžiais iš Londono į Niujorką skraidinti aukso luitus. Aukso kainos pasiekė rekordines aukštumas, o Londone ir Niujorke parduodamo aukso kaina už Trojos unciją Londone buvo maždaug 20 JAV dolerių mažesnė. Komercinių oro linijų skrydžiai yra ekonomiškiausias būdas bankams gabenti auksą, o *JPMorgan* CME grupės Comex biržai pateiktoje ataskaitoje nurodė, kad vasario mėn. planuota iš Londono į Niujorką pervežti apie 4 mlrd. USD vertės aukso krovinį.	WSJ

Startuoliai. Įtakingas Čikagos technologijų inkubatorius1871, įkūręs keletą novatoriškiausių miesto startuolių, uždaro savo ilgametį biurą Merchandise Mart pastate. Sprendimą įtakojo kintanti popandemijos miesto centro biurų rinkos realybė. Per praėjusius metus 1871 pritraukė 4 milijardus USD rizikos kapitalo, paskatino daugiau nei 850 įmonių ir sukūrė 15 000 darbo vietų. Remiantis naujausiais duomenimisČikagos biurų pastatų užimtumas siekia 52 proc. priešpandeminio lygio. „Marshall Field & Co.“ Įkurtas verslo centras Merchandise Mart atidarytas 1930 m. 24 aukštų ir 4,2 milijono kvadratinių pėdų pastatas tuomet buvo didžiausias pasaulyje, ir tik po dešimtmečio jį aplenkė Pentagonas. Antrojo pasaulinio karo metais paverstą vyriausybinėmis įstaigomis, pastatą 1945 metais už 26 milijonus dolerių įsigijo Joseph P. Kennedy. Pastatą iš Kennedy šeimos nusipirko 1998 metais už 250–300 mln. Dabartiniai nuomininkai yra „Motorola Mobility“, „PayPal“, „Conagra“ ir „Allstate“.	Chicago Tribune
Kalifornijos gubernatorius G. Newsom paskelbė naująjį ekonomikos planą „Pirmiausia - darbo vietos“, kuriuo siekiama per ateinantį dešimtmetį skatinti tvarų valstijos ekonomikos augimą, inovacijas ir sudaryti galimybes dirbti gerai apmokamus darbus. Taip pat paskelbta apie daugiau nei 245 mln. JAV dolerių investicijas, skirtas padėti darbuotojams visoje valstijoje, įskaitant papildomas investicijas Los Andžele, kad būtų sustiprintas regiono ekonominis atsigavimas po gaisrų.	Jobs First Kalifornijos gubernatorius

Energetika, transportas, klimatas	
Elektromobiliai. Naujausi Tarptautinės švaraus transporto tarybos (ICCT) tyrimai rodo, kad pasaulinės kelių transporto ir skystojo kuro suvartojimo emisijos gali pasiekti piką – apie 9 gigatonas – jau 2025 m., o vėliau pradėti mažėti, nukrisdamos iki 7,1 Gt 2050 m. Šis pikas ir vėlesnis emisijų mažėjimas vyksta maždaug 25 metais anksčiau nei ankstesnė ICCT prognozė, daugiausia dėl ambicingų dekarbonizacijos politikų, kurios yra įgyvendinamos visame pasaulyje. Tačiau Kalifornijoje, didžiausioje elektromobilių rinkoje JAV, naujų elektrinių transporto priemonių paklausa mažėja. 2024 m. Kalifornijoje užregistruota 387 368 nulinės emisijos transporto priemonių (1 iš 4 parduotų naujų automobilių). Tai tik 1 proc. daugiau nei ankstesniais metais, kai elektromobilių pardavimai išaugo 46 proc. Bendras naujų automobilių pardavimas Kalifornijoje 2024 m. taip pat nepakito ir sudarė 1,75 mln. automobilių. Kalifornijos naujų automobilių pardavėjų asociacijos teigimu, joks kitas didelis gamintojas, išskyrus „Tesla“, nepasieks valstijos nustatytos taisyklės, kad 35 proc. visų parduodamų automobilių turi būti *zero emission*.	Forbes LA Times
Automobiliai be vairuotojo. „Uber“, bendradarbiaudamas su autonominių transporto priemonių lyderiu „Waymo“, pradės siūlyti autonomines keliones Ostine, Teksase. Ši iniciatyva plečia „Waymo“ paslaugas, kuri jau siūlo autonominius važiavimus Fynikse, San Fransiske ir Los Andžele. Vėliau šiais metais robotaksi bus pasiūlyta ir Atlantoje, Džordžijoje. Ši partnerystė užbėga už akių „Teslos“ planams vėliau 2025 metais paleisti elektrinių autonominių automobilių parką.	AP News
„Southwest Airlines“ paskelbė, kad atleis apie 15 proc. darbuotojų – tai pirmasis tokios apimties atleidimas per 53 metų oro linijos veiklos istoriją. Bendrovė pranešė, kad planuoja atleisti apie 1750 darbuotojų. Aviakompanija nurodė, kad bus atleista 11 vyresniųjų lyderių, turinčių viceprezidento ar aukštesnes pareigas ir didžioji dalis atleidimu įvyks iki birželio mėnesio pabaigos. Šie atleidimai leis sutaupyti 210 mln. USD.	Chicago tribune
Geoterminė energija, naudojanti Žemės vidaus šilumą, tampa vis aktualesniu tvarios energijos šaltiniu. Jutoje vykdomas Frontier Observatory for Research in Geothermal Energy (FORGE) projektas, vadovaujamas geologo Josepho Moore'o, siekia sukurti pažangias geotermines technologijas, leidžiančias išgauti energiją beveik bet kurioje vietoje. Patobulintos geoterminės sistemos (EGS) leidžia gręžti giliai po žeme ir cirkuliuoti vandenį, kad susidarytų garai, naudojami elektros gamybai, o tai gali reikšti beveik neribotą švarios energijos šaltinį.	Utah FORGE Department of Energy

Baterijos. Naujausios energijos kaupimo technologijos leidžia energiją kaupti ilgesnį laiką, tokiu būdu sprendžiant atsinaujinančių energijos šaltinių, tokių kaip vėjo ir saulės energija, nepastovumą. Vienas reikšmingų pasiekimų yra Form Energy geležies-oro baterijų sistema, galinti efektyviai kaupti ir atiduoti elektros energiją iki 100 valandų. Ši sistema veikia per atvirkštinį rūdijimo procesą, paverčiant geležį rūdimi atiduodant energiją ir grąžinant ją atgal į geležį įkrovimo metu.	Form Energy
Aplinkosauga. JAV formuojasi naujas konservatyvus aplinkosaugos judėjimas, kuris siekia suderinti ekologinę atsakomybę su tradicinėmis vertybėmis. Tokios organizacijos kaip American Conservation Coalition (ACC) ir ClearPath skatina branduolinės energijos, anglies dvideginio surinkimo ir technologinių inovacijų plėtrą, siekdamos derinti ekonominį augimą su aplinkos apsauga.	NY Post
Dujos. Dirbtinio intelekto lenktynėse konkuruojančių technologijų įmonių išaugusi elektros energijos paklausa griauna prognozes dėl gamtinėmis dujomis kūrenamų elektrinių JAV, nes komunalinės įmonės svarsto jas kaip pagrindinį naują energijos šaltinį. Daugelis mokslininkų ir klimato aktyvistų ne taip įsivaizdavo kovą su klimato kaita. Be to, tai kelia grėsmę pažangai mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą, ką mokslininkai laiko būtinu žingsniu siekiant suvaldyti žalą, kurią sukelia planetą šildantis iškastinio kuro deginimas.	AP News

Žemės ūkis ir maisto pramonė	
Žemės ūkio sekretorė. Konservatyvių pažiūrų teisininkė Brooke Rollins paskirta naująja JAV žemės ūkio sekretore. Ji žinoma kaip artima Prezidento D. Trump sąjungininkė, ankstesnėje jo administracijoje buvusi atsakinga už JAV vidaus politikos strategiją, o pastaraisiais metais vadovavo America First Policy Institute – think tank'ui, kurio tikslas yra propaguoti D. Trump politiką. Nors manoma, kad jos įtaka bus juntama ir balsas girdimas Baltuosiuose rūmuose, tačiau jos laukia ir nemenki iššūkiai, susiję su tuo, kad dėl masinių deportacijų planų gali trūkti darbo jėgos ūkiuose, o tarptautiniai tarifai gali pakenkti žemės ūkio produktų eksportui.	AP News
Kiaušiniai. Vasario pab. JAV žemės ūkio departamentas pristatė 1 mlrd. USD vertės strategiją, kurios tikslas yra pažaboti itin patogenišką paukščių gripą, apsaugoti paukštininkystės sektorių ir sumažinti kiaušinių kainas. Tarp trumpojo laikotarpio priemonių svarstoma ir žymiai padidinti kiaušinių importą. Per metus JAV importuoja kiaušinių už beveik 130 mln. USD, o didžiausi importuotojai yra Kanada, JK, Nyderlandai. Atkreiptinas dėmesys, kad Kanados produkcijai nuo kovo 4 d. turėtų įsigalioti 25 proc. muitų tarifas.	USDA Global News
Maisto sauga. JAV prasidėjo diskusijos dėl maisto saugos tyrimų įstatymo peržiūros – siekiant išplėsti kontrolės institucijų galimybes su maistu susijusių ligų protrūkių atvejais arba iškilus visuomenės sveikatos grėsmėms. Maisto sauga JAV yra aktuali tema – kasmet dėl nekokybiško maisto suserga kas šeštas gyventojas, 128 tūkst. hospitalizuojami ir 3 000 miršta.	FeedStuff
Žemės ūkio perspektyvos. Prognozuojama, kad JAV jautienos sektoriaus nuosmukio laikotarpis baigėsi ir laukia geresni metai. Tikimasi, kad ūkininkavimui orai bus palankesni, energetikos sąnaudos ir paskolų palūkanos mažės, o produkcijos paklausa stabiliai augs. Pasak žemės ūkio ekonomikos barometro, lūkesčiai išlieka geri net ir nepaisant galimų tarifų tarptautinei prekybai. Tačiau kartu pripažįstama, kad prekybos politika ir su ja susiję galimi iššūkiai išlieka pagrindiniu nerimo šaltiniu.	BeefMagazine FeedStuff

Parengė: Lietuvos ambasada JAV, Lietuvos generaliniai konsulatai Niujorke, Čikagoje ir Los Andžele.